

EYCS; epävirallinen opetusministerikokous 21.-22.1.2025, kokousraportti

Puheenjohtajamaa Puola järjesti epäviralliseen opetusministerikokouksen Varsovassa 21.-22.1.2025. Kokouksen teemana oli inklusiivinen, lapsi- ja oppijalähtöinen ja laadukas varhaiskasvatus ja esi- ja perusopetus sekä koulutusjärjestelmien tietopohjainen kehittäminen. Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Kokouksessa nousi esiin useissa puheenvuoroissa perustavanlaatuisen paradigman muutos koulutuspolitiikassa. Inklusio on uusi normaali ja lähtökohta koulutuksen järjestämiselle, ainakin politiikka-asiapapereissa, mutta toimeenpanossa, asenteissa ja resursoinnissa on tekemistä. Komission mukaan koulutuksella tärkeä rooli yhteiskunnallisen eriarvoisuuden pienentämisessä ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Suomi painotti inklusiivisen koulutuksen merkitystä yhteiskunnalliselle resilienssille, keskinäiselle luottamukselle ja turvallisuudelle.

Puheenjohtajamaa alusti teemaa kytkemällä koulutuksen keskeistä roolia yhteiskuntien osaamistsoon, moraaliseen vahvuuteen ja sosiaaliseen yhtenäisyyteen. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä on kasvanut merkittävästi, ukrainalaislapset tärkeänä esimerkkinä. Tulisi huomioida myös tulevissa rahoituskehyksissä.

Komissio nosti puheenvuoroissaan esiin myös koulutuksen tärkeän roolin yhteiskunnallisen eriarvoisuuden pienentämisessä ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Otti esiin varhaisten vuosien merkityksen hyvälle koulupolulle ja menestykseen elämässä. Komission tavoitteena on maaliskuussa julkaistavan Union of Skills -paketin kautta luoda rohkea uusi visio siitä, miten kaikille voidaan taata elinikäinen kehittyminen ja tulevaisuusorientoituneet taidot muuttuvassa maailmassa. Komission tavoitteena on uuden salkkijaon myötä tarkoitus osaltaan myös vahvistaa eri politiikka-alueiden ja rahoitusinstrumenttien tehokasta ja tarkoituksenmukaista käyttöä.

Kokouksessa nousi esiin useissa puheenvuoroissa perustavanlaatuinen paradigman muutos koulutuspolitiikassa. Inklusio on uusi normaali ja lähtökohta koulutuksen järjestämiselle, ainakin politiikka-asiapapereissa, mutta toimeenpanossa, asenteissa ja resursoinnissa on tekemistä. Maat tunnistavat hyvin koulutuspolitiikan ja inklusiivisessa onnistumisen vahvan liittymäpinnan yhteiskunnalliseen turvallisuuteen ja resilienssiin.

Suomen puheenvuorossa nostettiin esiin varhaiskasvatuksen ja koulujen tärkeä rooli kuulumisentunteen ja hyvinvoinnin rakentajana ja täten merkityksen yhteiskuntien kokonaisvaltaiselle resilienssille, sekä miten inklusiivisuus koulutuksessa on edellytys tälle kaikella.

Painopistettä kohdennetaan nyt Suomessa hallituksen toimesta oikea-aikaisiin ja ennaltaehkäiseviin toimiin ja tukeen ja vahvistetaan perustaitojen opetusta. Toimenpiteisiin kohdennetaan lisärahoitusta valtakunnallisesti. Digitalisaation vaikutuksia seurataan ja hallitus on tehnyt esityksen oppilaiden

omien mobiililaitteiden rajoittamisesta koulussa. Monitoroinnin osalta ministeri nosti esiin koulutuspolitiikan tietopohjaisen kehittämisen kansallisten otosperustaisten arviointien ja myös kansainvälisten arviointien tulosten hyödyntämisessä. Kansallisen tasa-arvorahoituksen osalta tehdään myös erillinen oma vaikuttavuus selvitys.

Puheenvuoroista ilmeni, että tulkinnat inklusion käsitteestä vaihtelevat maiden välillä. Osa lähestyy teemaa yksinomaan diagnostisoitujen ja tällä hetkellä erityiskoulua käyvien oppilaiden integroimiseksi yleisopetukseen. Toiset taas keskittyivät puheenvuorossa enemmän esim. maahanmuuttajataustaisten oppilaiden integraatioon ja erinäisistä syistä koulunkäynnin kanssa haastaviin tilanteisiin joutuneiden lasten ja nuorten tukemisen näkökulmasta sekä luonnollisesti näiden kaikkien moninaisten tarpeiden yhdistymisestä koulujen arjessa.

Puheenvuoroissa nostettiin esiin erityisesti opettajien osaamisen vahvistamista, oppilaan ohjauksen ja moniammatillisen tuen vahvistamista oppilaiden koulunkäynnin tukemissa, perheiden ja koulujen välisen yhteistyön kehittämistä, osallisuuden ja lasten mahdollisuuksien vahvistamista kouluarkea koskevissa päätöksissä sekä opetuskielen oppimisen tukemista. Esimerkeissä tuotiin esille mm. käytäntö, jossa alakoulun ensimmäisille luokille käyttöön kokonaiskoulupäivä (whole day school model in primary school), panostukset koulutilojen esteettömyyteen ja tietoisuuden nostamiseen inklusiosta ja inklusiota kohtaan myönteisemmän asenneilmapiirin rakentaminen sekä laatuohjelma kouluille tarkoituksena luoda uusi opetussuunnitelma, joka tukee vahvemmin myös käytännönläheistä oppimista ja kirjojen käyttöä, ei aina digitaalisia välineitä. EU-rahoitusvälineiden monipuolinen käyttö kansallisessa kehitystyössä mainittiin myös.

Kokoukseen osallistuivat kutsuttuina European Agency for Special Needs and Inclusive Education sekä OECD. Kuultiin erinomaisen koulutuksen olevan aina inklusiivista. Inklusiivisuus ilman laatua on huonoa. Tutkimustulokset osoittavat, että oppilaille tulee asettaa odotuksia oppimiselle eikä laskea riimaa. Kannustava ja odotuksia-asettava lähestymistapa tukee parhaiten juuri haastavasta asemasta tulevien oppilaiden oppimista. Tutkimustiedon hyödyntämisestä koulutusjärjestelmän kehittämisessä kannustettiin jäsenmaita rakentamaan enemmän dialogiin perustuvaa ja yhteiskehittämiseen rakentuvaa kehitystyötä (relational) sekä kehittämistä niin, että luodaan järjestelmätason rakenteita ja incentiivejä kehitystoimille, vahvistetaan strategista johtajuutta ja koordinaatiota.

Laskeneista oppimistuloksista huolimatta Suomi näyttäytyy monella mittarilla edelleen EU-vertailussa kärkimaana kuten opettajan ammatin koettu arvostus (sosiaalinen pääoma koulutuksen merkityksestä yhteiskunnassa), koulujen välisten oppimistulosten erot (mutta isot erot koulujen sisällä) sekä sosio-ekonomisesti haastavammista taustoista tulevien oppilaiden menestystä matematiikan opinnoissa.

Suomen edustajat

opetusministeri Anders Adlercreutz (OKM), erityisavustaja Anita Westerholm (OKM), erityisasiantuntija Sini Keinonen (OKM)